

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak petek in velja s poštno vrsto. — Posiljanje na dom za celo leto 8 K, pol leta 4 K in za četrt leta 2 K. — Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. — Kdor hudi sam po nje, plača na leto 10 K. — Posiljanje na posamezni listi stanejo 16 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne pošte enkrat 48 vin, ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 36 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ beseda 10 vin. — Inserati se sprejemajo do torka popoldne. — Nezaparte reklamacije so poštnine proste.

Položaj.

Notranji minister grof Toggenburg je odstopil. Ni hotel več s Seidlerjem po poti proti Čehom in Jugoslovanom. Nemci še namreč z zadnjimi odredbami niso bili zadovoljni, ampak so zahtevali več. Grof Toggenburg pa je rekel, da, dokler se češki in jugoslovanski regimenti nahajajo ravnotako na fronti kakor nemški, dokler slovansko prebivalstvo mora v zaledju prenašati vsaj take križe in težave kot nemško, ne bo delal protičeške in protijugoslovanske politike. Je rekel in šel. Na njegovo mesto je poklical Seidler ravnatelja dunajske policije viteza Gajerja, ki ni nikjer drugod služil kot na Dunaju, ki torej razmer po državi ne pozna. Njegova edina zasluga je, da je bil načelnik in poveljnik dunajskih policajev. Seidler je menda hotel s tem zagroziti avstrijskim narodom, da bo odsedaj postopal z njimi po policijsko. Toda tudi Gajerjev se ne bojimo več.

Isti dan, ko je Seidler odslavljal Toggenburga, pa so Poljaki postavili Seidlerju stolec pred državni zbor. Pa dvadnevem posvetovanju v Krakovu namreč je predsedstvo Poljskega kluba sklenilo, da za Seidlerja in njegovo ministristvo ne glasuje več. — Brez Poljakov pa sedanja vlada v državnem zboru nima večine. Nemci so že bili strašno ošabni. Seidler je postopal kakor majhen paša, sedaj pa so postali vsi skupaj naenkrat majhni. Sedaj čakajo, ali si Poljaki ta teden še vendar ne premislijo. Jutri v petek, dne 21. t. m., se bo namreč Poljski klub na Dunaju posvetoval zopet o položaju. Položaj se je torej nerazjasnil. Ali bo šel Seidler ali pa bo ostal ter vendar skušal v parlamentu dobiti večino vsaj za začasni proračun, ali pa bo vladal brez parlamenta. To troje je mogoče.

O jugoslovanskem vprašanju se sedaj pri nas in po celem svetu veliko piše. Pri nas, ker se Ogri in Hrvati posvetujejo o rešitvi jugoslovanskega vprašanja, po celem svetu, ker je ententa v Versaillesu sklenila, da sočustvuje z boji Poljakov, Čehov in Jugoslovanov za njih svobodo.

O miru se seveda sedaj trenutno nič ne govori, ker je na naši in na nemški fronti ofenziva. Po končanih ofenzivah pa bo mirovno vprašanje na vsak način zopet v ospredju, morda bolj kakor že kedaj prej.

Jugoslovansko vprašanje.

Gospod Seidler, ministrski predsednik na Dunaju, se prepovedal, da na zborovanjih in v listih ne smemo več agitirati za rešitev jugoslovanskega vprašanja v smislu majniške deklaracije. Toda Seidler obračajo, Bog pa obrne.

Ko mi moramo molčati na zborovanjih in naši listi izhajati z belimi lisami, se je začelo v Avstro-Ogrskem več kakor kedaj poprej pisati in razpravljati o jugoslovanskem vprašanju. Kako neki to, to pa so vendar vsemogočni gospod Seidler prepovedali, o tem vprašanju misliti, govoriti in pisati? To je prišlo tako, da se je sedaj Ogrska začela baviti z jugoslovanskim vprašanjem.

Mi seveda nismo zadovoljni z načinom, kako se Ogri bavijo z našim vprašanjem. Ni dovolj, da izražajo že Hrvatsko in Slavonijo na vrhovi, zdaj še hočejo dobiti tudi Dalmacijo in Bosno ter Hercegovino pod svojo nadoblast. Da bi se ustanovila iz vseh teh dežel državna enotnost in da bi se tej državi priključili tudi Slovenci, o tem še seveda nočejo ničesar slišati. Toda mi se spominjamo časov, ko Ogri sploh o jugoslovanskem vprašanju niso hoteli niti razpravljati, zato smo mirni, ker smo prepričani, da bodo prišli časi, ko se bodo pečali z jugoslovanskim vprašanjem tudi v smislu, kakor si je mi predstavljamo in mislimo.

V poročilih, ki govorijo o zanimanju Ogrov za jugoslovansko vprašanje, je interesantna posebno ta vest, da baje hoče naš cesar dati na avstro-ogrsko narode oklice, kakor ga je izdal prajšnji cesar za Poljake, v katerem bo povdaruil svojo odločno voljo, da želi in hoče rešiti želje jugoslovanskega naroda po združenju. Kaj bodo neki rekli k tej vesti štajerčanci, ki se so preč kratkim, plačani in neplačani, udelili na Dunaj, da zaustavijo silni časovni tok med Jugoslovani? Ni še preteklo mesec in vsi njihovi naklepi so se že porušili v prah.

Za Jugoslovane pa nastava iz vsega tega nauk,

da ne smemo nikdar obupati, če tudi se za par trenutkov skrije solnce za oblake. Solnce je naše. In nihče ga nam ne more vzeti. Mi gremo proti soncu in vseh je strah. Jugoslavija je naše solnce.

S. K. Z.

Slovenska Kmetijska Zveza si je na svojem sešcu v Mariboru ustanovila lastno tajništvo, ki je pripravljeno nuditi vsakemu članu vse, kar more nuditi javni urad ljudske organizacije. V zadevi, v kateri si član S. K. Z. ne zna sam pomagati, n. j. se zupno obrne na strankino tajništvo.

Voditelji S. K. Z. so tako zaposleni z javnimi posli, da ne morejo vsi, kar zahteva danes vsak član ljudske organizacije od nje. Ta nedostatek naj izpolnjuje strankino tajništvo. O to naj ohranja in vzdržuje stik med voditelji in stranko. Zbena selja, rebena javna potreba strankinega člana naj ne ostane neuslišana in neupočevana. Tem večja je potreba strankinega tajništva, ko je moral mož in mladenič, ki sta bila že več let manj z javnim posli seznanjena, v vojsko, a ostala je doma žena in mladenka, ki se sta se komaj v vojskini dobi morali začeti zavarovati za javne posle, docem je peš bice domače ognjišče in gospodinjstvo njih glava na sklo.

Toda tajništvo zasleduje tudi višje cilje. Član, da je politična in vsed tega ima strankino tajništvo vsiti tudi politični nalogo. Organizacije, ki je med vojsko veliko trpeti, je treba zopet izpopolniti. Res je, da je veliko mož in mladeničev, ki se bli in bi bi bili organizirani strankini člani, moralo v vojsko. Iz tega pa izvira tem svetleša dolžnost čim mož in mladeničev, ki so ostali doma, ter tudi ženi in deklici, da se tem tednje oklenejo naše organizacije.

Naša stranka mora postati močan in trden organizem, k bo za vse boje sposoben in dobro pripravljen. Kadar je treba govoriti, treba je, da govorimo vsi enako, kadar je treba molčati, molča bomo vsi, kadar je treba trpeti, trpeti bomo vsi, kadar bo treba dejanj, nastopiti bomo vsi brez izjeme. Postati moramo solidarni kakor družina, v kateri vsi za enega in eden za vse, sto bjo brezpogojno za svojo skupno čast in dobrobit.

Tudi naše statistične nasproti drugim strankam na Slovenskem štajerju je treba določiti. Sedaj so vremena, v katerih je treba največjega napora in

LISTEK

„Pranger“.

(Januš Goleo.)

(Keneo.)

Prižgal je žveplenko in ga osvetil celega. O, da, da, podsrečki pranger je bil to z razločno izklesano številko 1776. Pod to letnico pa so bile 4 luknje za pripomo meča in lesenega žezla. Da bi ga nikakor ne ukajila temna vinska klet, je še potegnil iz žezla zloženo leseno merilo in nameril na stebro po dolžini 215 cm, na širokost v četverokotu pa 30 cm. To je bila mera, katero si je moral tedaj kar v spomin zapametovati vsak podsrečki tržan in tržanček.

Pranger je bil torej zopet najden, pa kako z njim v Podsredo brez voza in konj? Eden od orožnikov je zastražil klet s prangerjem, drugi in župan pa sta se podala okrog po St. Petru, da naprosita kako vprego. Pri tej priliki sta pač lahko razločno čitala iz šentpeterske knjige ponosa. Vsak se jima je zaničljivo in prezirljivo posmehnil, češ: Samokolnico že posodim, voza in konj pač ne! Po dolgem in mučnem iskanju ter moledovanju se je vendar le našel tudi med šentpetranci Elija. Pogodil se je za v srebru izplačano svoto 12 gld., da bode potegnil najdenega prangerja iz St. Petra v Podsredo. Z lastnim blatom oštrafotane krave so prišvajdale z gnojnim vozom pred Gabronovo gostilno, da se naloži brezglavo prangersko breme. Kamen je nakladal sam žu-

pan podsrečki in oba žandarja prav lastnoročno. Orožniki so še zaslusali in zabeležili izpoved fantov in odpeljali prangerja s kravami v Podsredo. Šentpeterski generalni štab se je sicer jezil, da je ovelo in izginilo njih tržanstvo kot majnikov cvet, pa vili so se od krotota, ker doslej še ni nikdo prevzal tržkih pravic s kravami na gnojnem vozu. Fantje-bojevniki, junaki v boju in zatvornicah jezika, so onega dne zopet pili vino.

Pripeljali so prangerja iz šentpeterskega izleta nazaj v Podsredo proti mraku in večeru dne 11. aprila 1882. Ves trg je oživel pri pogledu na staro davno in sveto čuvano svetinjo. Otroci, ženske, možje, stari in Juzzi, vse se je zbralo krog krav in gnojnege voza s prangerjem. Peljali so ga na prostor ropa, stopivši v posvet: kako zavarovati za prihodnost soomenik, da se bode lahko ustavljal in kljuboval tatinsko roparski roki. Sama luknja v črno zemljo se je izkazala kotrat nezadostno ter preslabo. Močnejše od zemlje je pač železo, tako so gruntali Podsrečani.

Tržkega kovača so pritegnili k sebi in se zednili v toliko, da dobi pranger-begunec odslej novi podstavek po dolgem in širokem na 215 cm, na debelo pa 22 cm. Na to kamenito ploščo bo pa prikovan pranger z debeloželeznima drogova ob dveh straneh.

Navdušenje za dragotrošne naredbe ter varnostne naprave pri spomeniku je bilo tem večje, ker so našli celo prangerjevo glavo, ki bi naj bila odsedaj spojena s telesom z železom in kitom. V St. Petru je videl župan na prangerjevih prsih veneo, predlagal

je Podsrečanom tudi zelen nakit za vrnivšega se oropanege sina.

Sklepi tržke srenje, priseženi pod milim nebom — so se uresničili in izvršili takoj drugega dne. — Pranger je zopet zagospodaril nad Podsredo z z železom pritrjeno glavo, sam prikovan od dveh strani na nov podstavek. Takega sem ga videl, obiskal in počastil tudi jaz v vojnem letu 1918.

Krav, gnojnege voza in krvavo drago plačanih 12 gld. pa podsrečki župan tudi ni pozabil. Podhujšil je pri tepežu poškodovane rojake, da so preganjali pretepače sodnijsko. Njih telesne poškodbe bile so tako na široko zevajoče, da jih ni moel zalepiti kczjanski sod, ampak so izročili to prangersko pravdo celjski sodnji. Sodniki so bili vsi odločno na strani podjetnih šentpetranov. Ti bi se bili tudi izmotali vsi brez zni iz te zadeve, da se niso sklicevali njih tožbe na preveč puščano kri, s krampi pretresene možgane in debelo črne hrge po celem telesu. Kri in rana so klicale sodnijsko kazen.

Največji mučenci med obsojenci je bil zopet — Sultan kot vodja in voznik. Prisodili so mu 1 mesec mru in odpočitka med štirimi stenami na samem z utemeljitvijo, naj kazen takoj nastopi, sicer bi se še lahko zmotil in zablodil prehitro v Podsredo, mesto v St. Peter. Za poglavarjem so se oddihali v temnici po 14 dni, po 1 teden, po 4 in 2 dni vsi ostali junaki sv. Petra. Izplačana jim je bila nagrada po važnosti ulog, katere so igrali.

Za poškodbe in rare so prejeli Podsrečani le malenkost, ker imajo dovolj vode v Bistrici, ki hrani v sebi baje ranocelno moč.

Po preštani kazni so šentpeterski fantje zopet

na silnejše borbe za naše narodne cilje. Druga naša vprašanja je treba sedaj v medsebojnem sporazumu ne zanesti, pač pa začasno zapostaviti. Mi kakor druge stranke ostanemo zvesti svojim strankinim nacelom, toda sedaj je naš cilj narodno zedinjenje. Njivo so razorane, seme posejano, sestrive gredo v klas. Vremena, ki jih imamo sedaj, se ne bodo zopet stotletja in stotletja vrnila. Zato je treba zdaj druge boje o ustiti in izrabiti sedanje čase za visoke narodne cilje. Sedaj se brati ne smemo medsebojno napadati in blatiti, ampak zbrati vse svoje moči za skupne borbe. Vred tega ni naš namen, drugim škodovati, ampak zbrati samo to, kar je naše, ter se v zbranih četah postaviti ob stran drugih narodnih organizacij. Pač pa nadalje boj strankam, ki nasprotujejo našemu skupnemu narodnemu programu in ki se obenem vse orez izjame tudi nasprotne v drugih načelnih naziranih naše stranke.

Vabimo torej vse naše sodelavce, da se trdno organizirajo okoli v bojih preizkušeni Slovenske Kmetijske Zveze. Vajeni smo zmag, naj bi nam tudi sedanja veličanska borba za jugoslovansko misel — prinesla popolno zmago.

Vzgojimo si narodno ženstvo!

(Dopis od Sofie.)

Ne pravimo brez tehtnega vzroka: Ljubite slovenski materni jezik! Slovenska mati nas je rodila, slovenska mati nas je negovala, slovenska mati nas je učila prvo besedo. Ne bo preveč, če rečemo: Žena, mati je ona neusahljiva, vedno poganjajoča, vedno zeleneča korenina naroda. In ako hočemo, da je drevo naroda čvrsto in zdravo, moramo skrbeti za zravje te korenine, naše slovenske matere, slovenske žene, slovenske mladenke. Slovensko narodno vzgojena mladenka, žena, mati bo najboljši varuh slovenskega imena, slovenskega značaja hiše, nevstrahena družica moža-narodnjaka, varna podpora moža-slabotca, najboljša vzgojiteljica otrok, rešiteljica nestetih mož in mladeničev, ki bi se dali sicer zvabiti v razne zanke. Ceniti moramo znati zlato srce naše slovenske žene, naravno čistost in priprostost naše slovenske mladenke. A kdo sešteje žalibog naše in to celo boljše slovenske sinove, ki ne vedo ceniti — zlahkino srce slovenske mladenke ali žene! Koliko je takih, ki brez potrebe in prevdanka vzamejo v zakon Nemko, nemourško trajlo, ki sicer mrzijo vse, kar je slovenskega, a diši jim premoženje in dohodek ženinov in splon dragocena slovenska posest. In kaj je posledica? V hiši se nemško govori in moli, otroci se nemško vzgojujejo in Nemka tudi drugače gleda, da dobi nadoblast nad možem. Zakaj bi se učila žena slovensko, ko je mož tako nespametna, da Nemki na lube zametuje svoje materinstvo! Zahaja v nemško družbo, otroci slišijo samo nemško besedo, hoditi morajo samo v nemško šolo in mož-oče to gleda, preneša samo rad, božjeva miru.

Mož, odrezan od slovenske družbe, ne sliši nobene slovenske besede od svoje žene, od svojih otrok. Oče, sin slovenske matere, kot mladenič mogoče se navdušen narodnjak, gleda, kako njegovi sinovi rastejo v večjo slavo nemške Germanije, psujejo vse, kar je slovenskega, kidajo sramoto na glavo svojega očeta.

Če hočemo biti res pravi Jugoslovani, bežimo proč od Nemki! Saj je poštenih Slovencev dovolj! Posebno na jezikovni meji pazimo, da se ne bodo vkradle Nemke ali nemčurke na naše slovenske domove.

Pomnimo pa tudi: Kakega duha bodo naše žene, takega bodo možje, takega bo ves narod. Vzgojimo si jih! Ena sama zavedna slovenska žena lahko narodu več koristi kot deset shodov ali govorov.

Dajmo našim mladenkam in ženam višje izobrazbo v slovenskem duhu, da se ne bodo šopirile z nemškim govorjenjem, ampak z resnično izobrazbo in omiko, z iskreno rubeznijo in spoštovanjem do vsega, kar je slovensko. Samo zavedne Slovenke bodo moglo odpraviti nemški duh, nemškutarjenje in nemške šege, nemške časnike in knjige iz slovenske hiše. Narodnozavedno ženstvo je bilo in še bo glavni steber slovenstva, posebno naše Jugoslavije. Slovenska žena mora stati dika in ponos slovenskega moža, slovenske domovine. Društva, dekliške zveze in Marijine družbe, vzgojite nam krepostne mladenke, žene in matere!

Iz razdejanih bivališč ob beneški meji.

Tolminsko, 12. junija.

Kdor ne ve, vidi in spozna grozoto in razdejanost, ki jih povzroča vojna, naj obišče fronto ob beneški meji, kjer je divjala vojska dve leti in pol ne da bi se premaknila. Na naši zemlji, katero so imeli Lahi zasedeni dve leti in pol, ni skoraj spoznati preostalih rodovitnih polj.

Vasi, vasice, skupine hiš so v razvalinah, posamezne hiše z obširnimi poslopji, ki so pred vojsko kakor vile kraljevate med lepimi nasadi, so dobesedno izginile, ne dobiš od njih ne lesu, ne kamenja, ne opeke, vse so Lahi porabili za zgradbo novih cest in jarkov. Nove ceste, poti in jarki so uničili lepe njive, travnike in tudi gozdove, posebno v višjih lepeh so vsled zgradbe cest na daleč zasuti travniki in njive z zemljo, gramozom in kamenjem, ki se še po strmini navzdol. Škoda je nepreračunljiva. Nepreravnostne jablane, hruške, kostanji in druga drevesa so posekana in izruvana. Le tupatam sameva kako drevo od granat okrašeno. Ubogo naše ljudstvo, katero je bilo ob izbruhu vojske od Lahov odpeljano v Benečijo, a se je po 12. ofenzivi, ker ga hitro se umikajoči Lahi niso mogli vzeti s seboj, zopet vrnilo na svojo grudo, ni več skoraj spoznalo svojega prejšnjega lepega, a sedaj tako razdejanega in uničenega sveta!

Marsikateri skoraj ni več ločil, kje je prej stal njegov dom. Stanovanj nobenih, zato so si ljudje za bivališča uredili podzemeljske kleti, kjer so še ostale. In v teh vlažnih prostorih naše ljudstvo, ki je toliko prestalo, vse zgubilo, sedaj počasi umira. Dokler so bili v Italiji, so bili z hrano dobro preskrbljeni, sedaj pa nimajo ničesar. Že sedem tednov niso dobili moke; ko je bila po sedmih tednih moka na potu, je bila zavrnjena v Trst. Za pol leta so dobili 10 dek obele na osebo. Kar so pa dobili krompirja in žita, so ga vsadili, oziroma vsejali. In sedaj ne poznajo ne kruha, ne polente, ne močenika in ne mleka! Kako pa živijo? Zelenjavo, t. j. travo kuhajo, to je že nekaj časa sem njih vsakdanja hrana. Mnogi so vsled slabega stanovanja in velikega pomanjkanja zabuhli v obrazu. Marsikateremu so vsled lakote otekale noge, da se komaj pregiba. Ali ni to počasno umiranje našega ljudstva? Došni pastirji so internirani v Italiji, cerkve v razvalinah. Do bližnje cerkve bodisi na Beneškem bodisi na našem imajo po tri in več ur hoda, kamor pa zamorejo zahajati in tolažbe iskati le tisti, ki imajo še nekaj moči, slabotni in bolniki pa iščejo tolažbe v molitvi v svojih tužnih bivališčih.

Mož, ki ima otekale noge, da se komaj pregiba, je videl duhovnika potovati mimo njegove podzemeljske kleti. Poprosil ga je, naj ga spove, kar je duhovnik, ki je dotičnega moža kakor tudi mož duhovnika že od že od prejšnjih časov poznal, z veseljem tudi storil. Ko je spoved opravil, zdihi se je dobri mož potolažen: „Hvala Bogu, vsaj spovedan sem, ako me Bog naglo pokliče.“ Ti ubogo naše ljudstvo, ali si se zasužilo? Černihovski.

Pšenica pri nas, na Ogrskem in v Ameriki.

Zaloge stare pšenice so popolnoma izrpane — vse upa in kaže na novo žetev. Pravijo, da pšenica sicer lepo kaže, a da tam, kamor je segla zadnja siana, pšenična letina ne bo posebno silajna. Iz Vašingtona se poroča, da je letošnja pšenična letina v celi Ameriki tako bogata, kakor že desetletja ne. Samo Severna Amerika je pridelala blizu 17,6 milijonov bušlov pšenice (1 bušel = 36% l), t. j. za eno tretjino več kot leta 1917. Pšenica je neki izcurne kakovosti. Odvišne zaloge se že večinoma vse pokupili Angleži in Francozi. Se bogatejša je baje žetev pšenice v Južni in Srednji Ameriki. Tudi Avstralija je zadovoljna s svojo žetvijo. Vse to daje našim sovražnikom upanje na zmago. Francoski ministrski predsednik je rekel pred nekaj dnevi pariškimi časnikarjem: „Kruha in sicer belega kruha bo imelo naše prebivalstvo in vojaštvo tudi v bodoče dovolj, s čimur pa se Nemčija ne more ponasati. Mi bomo jedli potice, Nemci pa oirobe. Oetudi prodira sedaj nemška armada proti Parizu, glad bo Nemce prisilil, da bodo še radi nehali z vojskovanjem.“

V Nemčiji se slišijo glasovi, da je treba vso letino v Nemčiji, v Avstriji, Rumuniji, na Balkanu in v zasedeni Ruski popolnoma zapleniti in jo izročiti državi. Kmetu-pridelovalcu pa bi se naj dajalo moko in kruh na karte kakor nepridelovalcem.

S takim protikmetiskim načrtom pa ne bomo mogli, ker se razun prijateljev nadaljevanja vojske — vsenemcev — nihče več ne zavzema za tak načrt zasede žetve.

Oddaja žita bo pri nas baje letos nekoliko drugačna kot lani. Okrajna glavarstva že te dni določajo, koliko naj posamezne občine oddajo žita, koliko ovs, koliko fižola, koliko krompirja, koliko sena, in slame itd. Če se bo to, kar oblast zahteva, oddalo, bo baje promet in uporaba preostankov popolnoma prost. A malo je pri nas ljudi, ki bi to verjeli. Saj se je lansko letino rekviriralo kar po štiri do šestkrat. In vsakokrat so Claryjevi rekvizitorji rekli: Ne pridemo več, to je zadnja rekvizicija. Pa že mesec dni ali še prej so zopet prišli. Občine naj do gotovega roka naznanijo oblasti, ali morejo dati toliko, kot je predpisano. Naj občinski možje natanko premetrijo, ali bo mogoče dati toliko kot bo predpisalo okrajno glavarstvo. Če ne, naj takoj (rok bo kratek) ugovarjajo proti previsoki odmeri. Prihodnje bomo natančneje poročali o tej važni zadevi.

Cene žitu so krivično določene. Na Ogrskem bodo plačevali letošnjo pšenico po 74 K 100 kg, pri nas pa samo po 42 K. Ogrski krompir stane 45 K, avstrijski — 15 K 100 kg. Enaka razlika je pri drugih pridelkih. Na Ogrskem lahko državni poslanci spravijo kmetijske zahteve do veljave, ker zboruje državni zbor. Pri nas v Avstriji pa Nemcem na ljubo vlada noče sklicati državnega zbora.

popivali na tuj račun, ker so molčali o krivdi višjih pred sodnim stolcem in v sponah temne ječe.

Boj in pravda za posest podsrečkega prangerja je razkoreninila v sredi vseh Sentpetranov kal mržnje do Podsrede. Z roparsko roko niso upali več zgrabiti kamna pravice, saj ga ščitijo žandarjski bajoneti in sodnijski paragrafi. Da bi pa tle ogenj srča v sredi se poznih sentpeterskih otrok, so naprosili in pregovorili domačega organista, da jim je zavaril prangersko pesem in lei vsilil narodni napev.

Prangerska pesem.

Vel'ka žalost me obdaja,
stiska me do dna srca,
slišat s stajerskega kraja
kaj tak žalostnega
od prangerja.

B'li so dnevi že minili
svetla velkanočnega,
k St. Petri pa sklenili,
iti so po prangerja,
Oj, prangerja!

Tam v Podsredi v tih noči
vkradli in naložili ga.
Bežali so na vse moči,
da pala glava je z voza,
Oj, prangerja.

Komaj dan se je zuzumeral,
ko so pripeljali ga.
vsak je v veselji plaval,
zavol' ljub'ga prangerja.
Oj, prangerja!

Al' Srenjani so žalovali:
„Kam je zdaj pravica šla?“
Naše čast so odpeljali,
našega prijatelja.

Oj, prangerja!

Dva žandarja naprosili,
ž njima purgarja tud' dva,
gor na voz so poskočili,
da so šli po prangerja.

Oj, prangerja!

Vse karkoli je na svetu,
le prav hiter konec ma;
malo časa bli veseli,
so v St. Petri prangerja.

Oj, prangerja!

Glejte žalost to nesrečno,
vpregli voleta so dva,
in St. Petra čez Skopečno,
Odpeljali prangerja.

Oj, prangerja!

Z veseljem pričak'vati
so Srenjani ga doma.
Z voza vzeli, spoštovali
ljud'ga prijatelja.

Oj, prangerja!

Mi pa žalost zdaj pustimo,
rajš nalijmo vinčka.
Zejne grlo napojimo,
in pozabimo prangerja.
Oj, prangerja!

Od leta 1882 do danes je zatonilo več nego za en človeški rod let. Pred nedavnim časom je priklop pohlep po prangerju zopet do vrha. Sentpeterski fantje so vozili svojo vaško inteligenco iz Rajhenburga po cesti proti domu. Popivali so vsi v Podsredi. V temno pozni noči so izpulili vozniki prangerja — glavo in jo skrili na svoj voz.

Te njihovo postavlomno početje je zapazila še pravočasno neka tržanka, ki jim je izmaknila skrivaj dragoceno glavo, roparjem pa podtaknila na voz zelno glavo, da so jo peljali v vas sv. Petra.

Sentpetrani trdovratno tajijo ta sramotno zjavljeni napad zopetne poizkušnje za pridobitev tržkan pravice. Podsrečani pa kujejo v zvezde slave tržanko, ki je otela domačo svetlinjo novodobnega zasedneha. Pranger vlada, diči in dviga slavne Podsrede tudi v vojnih časih kot trg z vsemi prastarimi pravicoami.

Koncu teh vrst bi pa še dodjal jaz Podsrečane pameten in odkrito misleč nasvet: Svetovna vojna se nagiblje koncu. Ugasnilo bo menda sovraštvo narodov, nikakor pa se ne bo ublažila in usahnila želja Sentpetranov po posesti kamenitega mečenika že stoletnega prepira. Bolj kot kdaj pred izbruhom vojne je slišati po St. Petru klic na boj in osvoboditev prangerja. Vojno odlikovani Sentpeterski junaki bodo poskusili po sklepu svetovnega mira še enkrat sosedno borbo za trajno priboritev prangerja in njegovih tržkan pravice. Podsrečani, ko bode razglašeno angel miru svoje peruti nad evropskimi narodki, skrijte in spravite prangerja izpred tržkan bivaštev. Še v temno skrivno klet, da ne uide še enkrat na Sentpetersko sentpeterske v očena peljati vinskih sadov.